

Трансформація шлюбу: від часів Стародавнього Риму до сьогодення

Шлюбно-сімейні відносини нині є одним з ключових аспектів суспільного життя і залишались такими протягом усієї історії, починаючи з найдавніших часів. В даному дослідженні порівнюємо шлюб у Стародавньому Римі із сучасними реаліями. Почнемо з визначення понять. За словами відомого римського правознавця Модестіна - «Шлюб – це союз чоловіка і жінки, поєднання всього життя, спільність божого і людського права». [1, с. 282] А на сьогодні ж маємо таке уявлення про шлюб, подане в Сімейному Кодексі України: «Шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану». [2, ст.21] Як бачимо із самих лише визначень, римський шлюб здається більш ідеалізованим, а сучасний – наближеним до життя, реальним. Та що ж приховане за вдало підібраним словесним описом союзу жінки та чоловіка в римській державі? Насправді, в Стародавньому Римі жінка була залежною від влади чоловіка як фактично (на моральному рівні), так і в юридичному сенсі, а особливо це можна було побачити у сімейних стосунках. Із самого початку вступу в шлюб жінка потрапляла під владу чоловіка, вона не мала права бути власником майна, а все, що вона набула до вступу в шлюб автоматично перетворювалось на власність чоловіка. Таким було становище дружини в *cum manu*. Далі, із прогресом суспільства, розвитком приватної власності та становленням шлюбу без влади чоловіка, жінка перетворюється на рівного учасника шлюбних відносин, відбувається рівне розмежування прав, обов'язків і власності в родині. Тобто, ситуація у питаннях шлюбу поступово перетворюється на таку, якою ми звикли сприймати її сьогодні.

За свідченнями римського права, шлюб поділявся на декілька різновидів. Зокрема, законний шлюб і незаконний, такий, що укладався між тими, хто не мав на це права (перегінами, латинами та іншими негромадянами Риму). Звернімо увагу саме на законний римський шлюб. У свою чергу він поділявся на два види – з чоловічою владою (він носив назву *cum manu*) і без такої (називався *sine manu*). [3]

У наш час маємо тільки один офіційно визнаний вид шлюбу, той що зареєстрований з дотриманням усіх вимог у державному органі РАЦС.

Порівнюємо умови вступу в шлюб, провівши аналогію із сучасністю.

Щоб укласти шлюб в наш час необхідно дотримуватись таких вимог:

1. Вільна згода сторін, що укладають шлюб.
2. Досягнення чоловіком та жінкою шлюбного віку, встановленого законом, станом на нинішній день – вісімнадцяти років. Однак, є виняток: шістнадцятилітня особа, яка отримала згоду суду на шлюб має право його укласти.
3. Відсутність кровного споріднення.
4. Якщо особа вже перебуває у шлюбі і хоче знову його укласти, то вона повинна розірвати попередній.

Давні римляни, укладаючи шлюб, повинні були зважати на такі фактори:

1. Добровільність укладання шлюбу, що включало не лише згоду чоловіка та жінки, а й глави родини, так званого *pater familias*.
2. Досягнення шлюбного віку – для жінок – дванадцять років, для чоловіків – чотирнадцять.
3. Наявність у обох сторін римського громадянства.
4. Однакове соціальне становище (не вважався законним шлюб між особами різних класів - сенатор і вільновідпущенниця).
5. Розірвання попереднього шлюбу, якщо такий має місце.
6. Сторони не мають перебувати у кровному спорідненні.

Тут можемо помітити різницю: зараз можна укладати шлюб людям, які не мають громадянства України (наприклад, українець одружується з громадянкою Франції), а от в Римі це знаходилося під суворою заборобою. Але є й спільні риси, зокрема, як і в ті далекі часи, сьогодні не дозволяється шлюб близьких родичів, а також сторони повинні ліквідовувати вже наявні шлюбні відносини, адже дотепер до нас дійшла одна з основних вимог – одношлюбність.

Отже, можемо прослідкувати як змінювався шлюб (умови його укладання, становище учасників) від часів існування Стародавнього Риму і до сьогоднішніх днів. Чимало змін зазнало сприйняття жінки як такої, що здатна бути рівною чоловікові у сфері шлюбно-сімейних відносин. Та все ж, не зважаючи на значний проміжок часу, що відділяє римський шлюб від сучасного, до нас дійшло багато фундаментальних рис, які були закладені ще в давнину.

Список використаної літератури:

1. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 512 с.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002
3. Шлюб та його види у Римській імперії. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uris.org.ua/rimskoe-pravo/shlyub-ta-yogo-vidi-u-rimskiy-imperiyi>